

Pocta historii astronomie aneb Cena pojmenovaná po Františku Nušlovi byla udělena dne 3. prosince 2018 doc. RNDr. Martinu Šolcovi, CSc., z Matematicko-fyzikální fakulty UK

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 21 Praha 8

Nušlova cena je nejvyšším oceněním, jež Česká astronomická společnost (ČAS) uděluje badatelům, kteří se svým celoživotním dílem zasloužili o rozvoj astronomie. Je pojmenována podle významného českého astronoma první poloviny 20. století – univerzitního profesora PhDr. Františka Nušla (3. 12. 1867 – 17. 9. 1951). Ten byl nejen prvním ředitelem hvězdárny v Ondřejově, ředitelem Státní hvězdárny v Praze a předsedou České astronomické společnosti, ale působil také jako profesor astronomie na tehdejší Universitě Karlově v Praze. Letošním laureátem této ceny se stal doc. RNDr. Martin Šolc, CSc., z Astronomického ústavu Univerzity Karlovy, a to za jeho celoživotní práci v oboru astronomického vzdělávání a historie astronomie.

Doc. Martin Šolc začínal svou kariéru pod vedením prof. Vladimíra Vanýska, který jej směřoval ke studiu komet a meziplanetární hmoty. Následovala účast v mezinárodních týmech na zpracování dat z analyzátorů kometárního prachu na kosmických sondách k Halleyově kometě a poté účast na infračervených pozorováních družicí ISO, zejména komety Hale-Bopp. Doc. Šolc se dále věnuje historii astronomie a je oceňován také jako znamenitý a dlouholetý pedagog. V letech 1986–1999 vedl na Matematicko-fyzikální fakultě UK pracoviště, kterému byl v roce 1991 vrácen původní historický název Astronomický ústav Univerzity Karlovy.

Nušlova cena je nejvyšším oceněním, jež Česká astronomická společnost (ČAS) uděluje badatelům, kteří se významnou měrou zasloužili o rozvoj astronomie.

Nušlovu cenu doc. RNDr. Martinu Šolcovi, CSc., společně předali předseda ČAS prof. RNDr. Petr Heinzel, DrSc., a čestný předseda ČAS RNDr. Jiří Grygar, CSc.

Martin Šolc je ale také znám jako aktivní popularizátor, podílel se na organizaci mezinárodních konferencí, pracoval v redakčních radách odborných i populárních časopisů a přeložil několik knižních titulů.

Rozsah pedagogického působení doc. Šolce se dotýká vzdělávacích aktivit na všech úrovních škol. Účastnil se tvorby učebnic pro školy základní, střední i vysoké a nutno podotknout, že dvě z učebnic, na kterých se podílel, získaly prestižní ocenění. Připomeňme např. úspěšnou učebnici M. Šolc a kol.: *Fyzika hvězd a vesmíru* (SPN Praha), která se dočkala dvou českých vydání

„Historie se uceluje
budoucností.“
Karel Sabina

Slavnostní předání Nušlovy ceny za rok 2018 proběhlo v pondělí 3. 12. 2018 v pražském Planetáriu ve Stromovce.

a byla přeložena do slovenštiny a maďarštiny. Doc. Šolc rovněž vedl několik let pedagogickou sekci České astronomické společnosti a v tomto období spolupředával dvě celostátní konference o vzdělávání v astronomii. Je zároveň českým zástupcem v komisi *Public Outreach and Education* Mezinárodní astronomické unie a mimo jiné byl i dlouholetým garantem studia astronomie a astrofyziky na MFF UK. V této oblasti profiloval učební plány celé jedné generace současných astronomů.

Doc. Šolc jako zkušený a zanícený pedagog uvádí do života nové progresivní vzdělávací formy. Osobitě se věnuje šíření astronomických poznatků mezi veřejností. Připomeňme, že od roku 1991 přednáší o astronomii v kurzech univerzity třetího věku (U3V) na MFF UK, v současnosti je to již čtvrtý běh průběžně aktualizovaného čtyřletého cyklu „Vesmír na internetu“ (Novinky z planetárních soustav kolem Slunce a jiných hvězd; Fyzika hvězd a vesmíru; Astronomie v dějinách, umění a hudbě; Nové dalekohledy, objevy a astrobiologie). A jako uznávaný pedagog se výrazně zabývá i organizací a koncepcí tohoto typu vzdělávání. Doc. Šolc je členem Rady pro celoživotní vzdělávání (CŽV) Univerzity Karlovy a Rady seniorů ČR. Více než dvacet let je členem představenstva Asociace U3V ČR, jedno funkční období byl předsedou a zastupoval také ČR v komisi pro CŽV při EU v Bruselu. Mezi netradiční vzdělávací aktivity letošního laureáta lze řadit rozšíření klasické U3V, kdy po čtyři roky odborně vedl kurzy astronomie nazvané „Experimentální univerzita pro prarodiče a vnoučata“. Doc. Šolc stál rovněž při zrodu Virtuální U3V na portálu e-senior České zemědělské

Doc. Šolc uvádí do života progresivní vzdělávací formy.
Foto: Pavel Hrdlička

univerzity, pro kterou natočil úvodní cyklus přednášek povinný pro všechny účastníky – samozřejmě na téma astronomie.

K bádání a popularizaci dějin astronomie přispěl letošní laureát nejen řešením již druhého grantového projektu GAČR z tohoto oboru, ale i účastí na tvorbě muzejních expozic a výstav (NTM, Astronomická věž v Klementinu, expozice Tychona Braha v Benátkách nad Jizerou, výstava Sláva barokní Čechie atd.). Spolupracuje rovněž s restaurátory, v Klementinu to byly např. sluneční hodiny na nádvořích a glóby v Barokním sálu, v NTM planetáriu, které zhotovil P. Engelbert Seige (1791). Laureát též pracuje v představenstvu Společnosti pro dějiny věd a techniky a jedno období byl jejím předsedou.

Slavnostní předání Nušlovy ceny za rok 2018 proběhlo v pondělí 3. 12. 2018 v pražském Planetáriu ve Stromovce. Tuto jedinečnou akci hostilo pražské Planetárium poprvé a již na počátku vzdávalo čest přicházejícím účastníkům vynikajícím sektem. Jakmile hosté zaujali svá místa v sálu Starvid, vystoupil s uvítací řečí

K popularizaci dějin astronomie přispívá letošní laureát i svojí účastí na tvorbě muzejních expozic a výstav.

místopředseda ČAS Pavel Suchan. Laudatio poté přednesl emeritní předseda ČAS Ing. Jan Vondrák, DrSc., dr. h. c. Nušlovu cenu pak doc. RNDr. Martinu Šolcovi, CSc., společně předali předseda ČAS prof. RNDr. Petr Heinzl, DrSc., a čestný předseda ČAS RNDr. Jiří Grygar, CSc. Doc. Šolc poté pronesl laureátskou přednášku na téma „Astronomové a vlastenci: Alois Martin David, Josef František Smetana a Josef Jan Frič“. Tohoto významného slavnostního aktu se zúčastnila řada významných vědeckých pracovníků i zástupců vědeckých institucí města Prahy.

Jak zdůraznil doc. Šolc ve své přednášce, společenský význam a uznání určitého vědního oboru nespočívají jen na těch, kteří se v minulosti o vědecké výsledky svého oboru zasloužili, ale také na tom, jak současní vědci dokážou tyto historické výsledky odhalovat a prezentovat je veřejnosti. Zkrátka a dobře, je naší vlasteneckou povinností dělat reklamu také historii svého oboru.

Popřejme tedy doc. Šolcovi mnoho štěstí do další práce a především aby se jemu, a nakonec i nám všem ostatním, dařilo tento cíl naplnovat.